

Wat te doen bij een groeivertraging in de VS?

*A.H. Kleinknecht**

De taferelen op de beurs en de dalende dollar duiden erop dat er nu inderdaad lijkt te gebeuren wat vroeg of laat wel moest gebeuren: het forse importoverschot op de Amerikaanse handelsbalans moet omlaag. De Verenigde Staten kunnen niet langer doorgaan met het creëren van almaar hogere importoverschotten en dit vereffenen met almaar meer schulden. Om dit te veranderen moeten de VS meer exporteren naar Azië en Europa. Omgekeerd moet de (groei van) de Europese en Aziatische export naar de VS omlaag. Een structureel lagere dollar kan dit mogelijk maken. Daar komt nog een ander probleem bij. Als gevolg van jarenlange zeepbelverschijnselen zitten de VS vermoedelijk ook opgescheept met een overwaardering van allerlei vermogenstitels. Correctie in neerwaartse richting leidt tot vermogensverliezen en schaadt de conjunctuur. Dit alles duidt erop dat de VS een mindere periode tegemoet gaan. Export naar de VS staat dus straks dubbel onder druk: door een zwakkere dollar en door een zwakke Amerikaanse conjunctuur.

Het terugdringen van het Amerikaanse handelstekort betekent dat de VS niet langer de hoge nationale spaaroverschotten van landen als China, Japan, Nederland of Duitsland kunnen absorberen. Amerikanen moeten minder consumeren en meer sparen. Aziaten en Europeanen moeten dan het omgekeerde doen: minder sparen en meer spenderen. De tegenvallende export naar de VS moet worden gecompenseerd met meer binnenlandse bestedingen in Europa en Azië, ten laste van de besparingen. Hoe krijgen we het in ons calvinistische landje voor elkaar dat er minder wordt gespaard en meer wordt geconsumeerd?

Ik stel voor om een stap in de goede richting te zetten: schaf subsidies op sparen af! Interessante kandidaten voor afschaffing zijn de subsidies op pensioensparen en de levensloopregeling. Dit zal echter niet lukken, want sterke politieke lobbies zullen dit verhinderen. Een wellicht minder controversiële stap is afschaffing van de Wet Vermeend (premiesparen en spaarloon). Om de bestedingen extra aan te moedigen zou men daar bovenop nog kunnen kiezen voor het onmiddellijk vrijgeven van de opgebouwde en geblokkeerde spaartegoeden.

Bij afschaffing van de Wet Vermeend snijdt het mes aan meer kanten. Ten eerste verlaagt afschaffing van deze spaarwet de administratieve lastendruk voor bedrijven. Onze loonstrookjes worden iets eenvoudiger. Ten tweede zou het Rijk de bespaarde subsidiebedragen kunnen benutten voor verlaging van de lastendruk op lage inkomens. Lagere belastingtarieven of de laagste schijven van de loonbelasting (of grotere belastingvrije bedragen) hebben als voordeel dat voor laaggeschoolden het verschil wordt vergroot tussen uitkering en nettoloon. Dat is goed voor de arbeidsparticipatie. Lastenverlichting voor de armen is overigens ook goed voor de armoedebestrijding. Het vergemakkelijkt het saneren van onze probleemwijken. Verlaging van de lastendruk voor de laagstbetaalden sluit ook goed aan bij de wens om de consumptie aan te moedigen. De armen hebben immers hoge consumptie- en lage spaarquoten. Het geld dat we besteden aan lastenverlichting voor de armen komt vrijwel onmiddellijk bij de Hema terecht. Dit is handig als de Amerikaanse klanten van Wall-Mart straks minder Hollandse producten kopen.

Ja, dit ruikt allemaal erg Keynesiaans. Als Schumpeteriaans aanbodeconoom was ik overigens nooit erg onder de indruk van Keynesiaans korte-termijnbeleid. Desondanks, als het Keynesianisme nog enig bestaansrecht heeft, dan is het nu. Als de dollar (verder) valt en de Amerikaanse conjunctuur wegzakt, dan is dat het moment van harde "Austerity" in de VS: broekriem aanhalen. Willen we voorkomen dat de tegenvallende export naar de VS in Europa de groei afremt, dan moet het in Europa het uur van Keynes worden: lekker veel geld uitgeven! Leuk toch: economie nou eens niet als *Dismal Science*!

In de praktijk gebeurt helaas precies het tegenovergestelde. Bush komt met een Keynesiaans stimuleringspakket van 145 miljard dollar en accepteert een overeenkomstig grotere staatschuld. Bernanke verlaagt de rente, terwijl een renteverhoging het sparen had moeten aanmoedigen en de kredietverlening had moeten afremmen. Trichet doet het ook verkeerd: hij predikt *austérité*. Hoge rentes en strikte naleving van het stabiliteitspact. En dit terwijl Europa juist nu een portie frivool Keynesianisme nodig heeft! Aan beide kanten van de oceaan doet men dus precies de verkeerde dingen. Dit is niet bevorderlijk voor het terugdringen van het Amerikaanse importoverschot. En daarom was het allemaal begonnen. Het Amerikaanse importoverschot en de daarmee verbonden schuldenberg zijn een belangrijke oorzaak achter de nervositeit en instabiliteit op de internationale financiële markten. Zo als het nu loopt, dragen politiek en Centrale Banken alleen maar negatief bij aan de oplossing van een fundamenteel probleem.

Alfred Kleinknecht

* Hoogleraar economie van innovatie aan de TU Delft.